

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Mestugean, N. Pora, N. Davidescu, S. V. Donev, V. Lainiceanu,
Victor Anestin, Liviu Rebreanu, Silvio, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

REVOLUȚIA DIN MEXIC

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

Sărmanul Stefen cum ar fi voit să se oprească o clipă ca să privească în coile! Dar ea dispăru și Stefen se depărtă repede. La colțul străzii, își întoarse capul, și nu se putea decide a perde din ochii, casa în care intrase ea; reveni și începu a se plimba pe uliță, păsându-și prea puțin de vecinii și de zăpada care cădea ca o ploaie rece.

Gândurile cele mai diferite îi colpescău mintea:

„Ce o fi făcând ea? Poate un altul o mângâie cu privirea și se îmbată de vocea ei; ea fericire că nu e Schmidt băiatul acela balan.

Un fecior eși și zise unuia din camarazii săi, care funia la poartă:

„Ce frumos e! tu nu vezi să vezi puțin! dă-mi și mie puțin luleana ta, că îți păzesc eu caii. — dar vezi nu stă prea mult.

Vizitiul îi dăde luleana, hătarile și intră în casă; într-o fugă, Stefen se luă după el și îl urmă; sînd scara, își lăsă părul pe ochii ca să nu fie recunoscut; vizitiul intră în anticamera.

Printre uși întredeschise pentru a veni aer, ochii puteau să pătrundă în salon, și mai multe slugi priveau cu ochii holbați petrecerea stăpînitorilor lor.

În mijlocul femeilor bogat gatite și a bărbaților strănși pe lângă ele, Stefen zări pe Magdalena: ea valsa cu Edward. Edward o mănca cu ochii; Magdalena era în adevăr foarte frumoasă; plăcerea îi înviora obrazii, și la suetul unei muzici fermecătoare, abia atingea piciorușele parchetului.

Stephen începu a strânge din dinți; i se părea că Magdalena prea se lasă cu tot corpul pe brațul lui Edward, și Edward valsa de minune; eleganța costumului și a manierelor sale făcea din el un cavaler foarte deosebit și toată persoana lui era cea mai frumoasă din tot salonul.

Câte odată, când privirile Magdalena se întorceau înspre uși, el se aseamăa în umbră; dar după un ceas, încredințată că nu mai vine, dându-se cu totul plăcerii de a petrece, nici nu își mai întoarse privirea în spre partea aceea.

„Orî cum, își zicea Stephen, inelul acela din părul meu, pe care îl are în deget, îi amintește de iubirea mea. În mijlocul petrecerii sale, iubirea mea îi umple sufletul cum mi-l umple și ea pe al meu. Ce este un accident care ne desparte pentru o seară când în fața noastră, avem o viață întreagă de fericire și de amor?”

Edward toată seara nu pierdu pe Magdalena din ochi. De patru ori valsa cu ea. Îi căzu buchetul din mână și el alergă, și îi ascuse la peptul său: din fericire pentru Stephen că nu putea să vadă; din fericire încă că nu văzuse nici degetul Magdalenai că nu mai avea inelul de păr. Suzana pe când o ajutase să se îmbrace îi spusese:

„Magdaleno, ce ai de gând să porți inelul acesta de păr?”

„Da, răspuse Magdalena.

„Faci rău; într-un salon, nimic nu este mai ridicul de cât un inel din păr; și este să te expui la o mulțime de comentarii supărătoare; dacă ai o iubire în suflet, ai nevoie să spui întregii societăți?”

„Sunt logodnica lui Stephen; sunt mândră de el, de iubirea lui, și pot să mărturisesc pămăntului întreg.

„Este cel puțin de prisos, scumpulă Magdaleno și, chiar pentru iubitul tău; tu nu trebuie să faci nimic ca să îți nimicești considerația; o fată mare nu trebuie să mărturisească că iubește; și dacă nu se face căsătoria asta, așa e că ai fi dezono-

rată în ochii tuturilor? Și ce o să ai în schimb, dacă îți dai secretele așa în vilceag? Uite, Magdaleno, păstrează cât vei vrea de mult acest inel ridicul, și ia-l pe acesta; este un gagiu al prieteniei și îl poți arăta orî cui.

Inelul era cu un smarald splendid, foarte frumos lucrat; pe când Magdalena se uita lung la el, Suzana îi scotea din deget inelul de păr.

Era târziu, d. Müller se ridică. Magdalena, Suzana și viitorul logodnic al acesteia, de asemenea; ușa unde era Stephen se deschise și feciorii se grăbiră în jurul lor a le da hainele și blănurile. Stephen se ascuse cât putuse mai bine, dar logodnicul Suzanei se întoarse către el și îi zise:

„Suzano, te rog, să tragă trăsura la scară.

Stephen plecă ca fulgerul, scărțâind din dinți și ca nebun; cu toate acestea mai vroind să vadă încă odată pe Magdalena, așteptă la poartă.

Așteptară mult și bine, apoi logodnicul zise:

„Se vede că dobitoacul acela nu a spus trăsura noastră!”

Se însărcină o altă slugă; toată lumea eși, și Edward conduse doamnele până la trăsura, apoi se urcă singur în trăsura lui și plecă și el. Un om se găsea în drumul său și părea că nu aude nici șgomotul roților nici galopul calului. Edward îl lovi cu biciul ca să-l deștepte: Era Stephen.

„Frumos cal are, zise Suzana.

„Este unul din cei dinții tineri eleganți ai noștri; este un tânăr încântător, adăogă logodnicul; este prietenul meu și am petrecut mult împreună.

Nu de multă vreme a intrat în posesia averii sale. Are să fie o partidă excelentă; cred că îi place foarte mult de-a Magdalena, zise el zîmbitor; așa asasinat toată seara întrebându-mă de dansa; toată seara n'a slăbit din ochi, admirând-o.

LXIV

„Gazeta din... Decembrie. Nouăzeci și doi din armată

„Trupele noastre s'au întâlnit cu dușmanul; a fost între cele două avant-garde, o mică ciocnire din care noi am eșit învingători; un singur accident deplorabil a știrbit bucuria acestei învingeri. Un tânăr subofiter, pe care avioanele l'a împins prea departe, a contribuit mult la înfrângerea dușmanului, nimic de îndrăzneț să; dar unul din ei i s'a rupt scama, a căzut după ea și a fost zdrobit sub picioarele câtor camarazilor săi; fapă ridicată încă viu după câmpul de luptă, dar după două ore de chinuri, a murit la ambulanță. Era l'a îngropat. Un corp din regimentul său i-a făcut onoruriile militare.

„Se crede în general că se va sfârși campania și că-i va diplomați vor sfârși războiul.”

LXV

Stephen — Magdalenai

Nu te mai am decât pe tine, pe tine singură pe lume, Magdaleno; fratele meu, Eugen al meu, scumpul meu frățior a murit; am o legătură mai puțin în viață, nu te mai am decât pe tine. Era singura parte din sufletul meu pe care nu o aveai ter: tu și magtionești pe el.

Sunt foarte trist, foarte abătut.

Sărmanul copil a suferit fără a avea lângă patul său de durere, o privire de prieten, fără a strânge mâna fratelui său. Moartea lui îmi stă pe suflet.

Tu bește-mă Magdaleno, iubește-mă, că am nevoie, eu sunt tot al tău, nu mai am pe nimeni decât pe tine; plânge-l și tu pe sărmanul Eugen, Magdaleno: era bun, curajos și frumos, viața lui avea o auroră zîmbitoare. Plângi cu mine, Magdaleno, plângi, sunt singur, foarte singur. Sărman copil! cum aș fi vrut să îi zic un adio. Fața lui, atât de veselă, contractată convulsiv de durere; părul lui blond mătâjit de sânge, corpul său zdrobit, fața sa palidă, ochii lui stinși, altă dată atât de vioi... Ce lucru îngrozitor!

O! dacă eram aproape de el, fași fi apărât cu corpul meu, fași fi scăpat; îi plăcea și lui viața, a lui era aurită de fericire și fără grije; el a părăsito regretând-o, agățându-se de ea! O fratele meu! Eugen al meu, adio!

LXVI

Câteva zile după aceea, Stephen primi o scrisoare dela tatăl său. După o lungă dojană asupra nesupunerei copiilor, care cauzase moartea lui Eugen, zicea el, anunța că pentru ultima oară, îi scria lui Stephen pentru a-l angaja să profite de pilda funestă, ca să urmeze părerea persoanelor mai cunoscute ca el și să vină să se însoare cu verișoara sa, care era încă liberă și căreia îi acusesse nebunia sa.

Stephen refuză, deși atunci era mai sărac, și mai în nevoie ca nici odată. Puțin câte puțin, impresia funestă a morții fratelui său luă o culoare mai puțin întunecată. Se obișnuia a cugeta că pentru el numai erau nici chinuri, nici griji, că era fericit în Ger. De la un ofiter, pe care îl însărcinase Eugen pe patul morții, primi sabia fratelui său, sabia pe care o avusese în mână în ziua nenorocitului accident. Acest prezent îi aduse o mângâiere; el avusese adio cel din urmă al fratelui său.

Pe de altă parte, avea făgăduiala pozitivă că mai avea numai o lună încă, și va fi instalat în post, obiectul tuturor dorințelor sale, cari trebuia să îi îngăduie a cere pe Magdalena de la tatăl ei.

Durerea sufletească în care îl pusesse moartea lui Eugen, îl făcea să se apropie mai mult încă de aceea care era toată viața lui și toată fericirea lui; în fie care seară, în fie care clipă, nu făcea de cât să se roage pentru îndeplinirea acestor dorinți.

LXVII

O fericire

— Nu vei primi, zise Magdalena.

— Este o nebunie, reful Suzana; e frumos, e bogat, și te iubește ca un nebun.

— Stephen mă iubește și el, și i-am făgăduit să fiu a lui, în fața Cerului.

— Privește viitorul, dragă Magdaleno; tu nu ești bogată și Stephen este sărac; și unul și altul puteți face o căsătorie bogată, el însurându-se cu verișoara sa, și tu cu d. Edward.

Dacă dintr'o necredință prostească, dintr'o încăpățănare inutilă, vreți și unul și altul să vă luați, o să vie o zi când o să vă pară rău de bogăție. Iubirea moare în sărăcie; iubirea este un lux al vieții; ea nu poate trăi când viața întreagă este împărțită și prinsă de grijele mărunte ale banului, printre luptă continuă în potrive sărăciei.

Și unul și altul veți fi nenorociți, numai din cauza lipsurilor personale, dar încă de acelea pe care le veți vedea că le încearcă unul din doi.

— Iubesc pe Stephen! Este cel mai bun și cel mai nobil din bărbați; iubirea lui ajunge vieții mele.

— Ia privește în jurul tău Magdaleno și vezi ce devin acele căsătorii de înclinație; toate sfârșirile, toate șurupurile vieții sunt îndrept-

tate toate în spre un singur scop; dar odată ajuns acel scop, spiritul și inima se împart în o mulțime de alte griji, de alte afecțiuni.

Iubirea se uzează prin plăcere, ca și puterile printr'o odihnă lungă; nu e de cât lupta pentru a le întretine.

Tu nu iubești pe Stephen, și Stephen nu te iubește; aceea ce iubiți amândoi, este o închipuire ideală, o împreunare chimerică de perfecțiuni pe care vi-le aplicați. Recite-te scrisoarea acestui nebun, ai să vezi că tu ești pentru el, nu o femeie, dar o femeie pe care o adoră sub forma ta, cum adoră pe Dumnezeu într-o statuă sau într'un tablou.

Sărmanul băiat și-a ales o divinitate și te-a ales pe tine ca să o reprezint; a încornat'o în tine, închipuirea lui a fost așa departe, în cât ea și va face nedrept pentru frumusețea și calitățile pe care le posezi tu, pentru că aceea ce vrea el, nu există, și tu, dragă Magdaleno, ești departe de-a fi nebună ca el; exaltarea ta nu este de cât un reflex al nebuniei lui.

— Suzano, mie mi-a încredințat fericirea lui; vezi să i-o omori?

— Nu ai să-l omori mai puțin dându-te lui, pe câtă vreme urmând părerile noastre, ai să îi puztrezi cel puțin iluzia, care este adevărata hrană a vieții sale. Eu îl cred în stare a face și binele și răul pentru a te cuceri, dar odată a lui, va vedea că nu ești de cât o femeie și iubirea va succeda răcelei, desgustului și poate ureii, căci va crede că tu l'ai înșelat, când el este care s'a înșelat singur pe el însuși.

Pe când fetele vorbeau astfel, Edward era cu d. Müller și îi cerea mâna Magdalenai. Momentul era foarte bine ales, căci d. Müller era fericit în ziua aceea. După îndelungate cercetări, căsise etymologia de la *ranunculus*, și îngămfat de această descoperire, își făgăduise ca cel dinții om căruia îi va putea mărturisii, va deveni prietenul său.

— De Edward, mă vezi în culmea fericirii; cumoști *ranunculus*? Închipuește-ți, dragul meu domn, că eu singurul din toți învățații posed etymologia lui „*ranunculus*”.

Este mai bine de un an, de când descoperisem că terminația vine de la „*anculus*”, ighiță, umghie, căci rononculu provine de la ghiară, adică, rădăcina sa este din specia numită *ghiard*.

Azi, o inspirație subită, o adevărată lumină de sus m'a făcut să văd un lucru, pe care ar fi trebuit să-l observ de o sută de ori: adică *ranunculus* mai vine și de *larana*, adică bromocă, pentru că această plantă crește prin locurile mlăștinoase; sensul este dar fără greș: aceasta: labă de bromocă.

Edward îl felicită și păru că face mare caz de știință, așa în cât cererea sa fu foarte bucuros primită, cu atât mai mult că pentru Magdalena era o partidă foarte avantajoasă.

Edward plecă cu făgăduiala ca a doua zi să vorbească cu Magdalena.

Când d. Müller spuse fiicei sale cele ce se petrecuse, când află că Edward avea consimțământul tatălui său, și că nu mai lipsea de cât învoiala sa pentru căsătorie, ea începu a tremura; ideile sănătoase și drepte ale Suzanei făcuse o adâncă impresie asupra ei; ea își reaminti că de multe ori nu putea urma pe Stephen în norii în care mintea lui se ridica, și că fusese alarmată nu numai odată de atâtea perfecțiuni pe care le găsea în ea, jenată chiar de obligațiile pe cari i le impunea o opinie atât de înaltă despre persoana sa.

A se citi urmarea în „Universul Literar” ce va apare Duminică viitoare.

Ecourile săptămânei

Consiliul de război de pe lângă corpul II de armată a judecat Miercuri doi ziaristi, dintre care unul a și fost condamnat la 3 luni închisoare.

În zadar acuzații aparărei au ridicat incidentul de incompetență a consiliului, demonstrând că delictele de presă nu se pot judeca de cât în sala curților de justiție.

Consiliul de război a respins incidentul, bazându-se pe legile militare existente, făcând abstracție de neconstituționalitatea lor.

Nu numai sentința de condamnare ci și însuși faptul că ziaristii sunt sustrași de la judecătoria lor firească și trimiși în fața tribunalelor militare, pentru delict de presă, a făcut din neș o penibilă impresie în toate cercurile.

Să sperăm totuși, că la Casație se va pune un sfârșit acestor anomali, casându-se sentința fără temei și înlăturându-se cu modul acesta, un precedent abăt de periculos pentru libertățile noastre publice.

În cursul săptămânii trecute am avut de înregistrat și o cumplită dramă familială.

Bancherul Testiban și-a strâmbulat soția și apoi, fără a șovăi, și-a dat pedepșa singur aruncându-se sub roțile unui tren în mers.

Sau făcut multe presupuneri în jurul acestei crime nimate de o sinucidere.

Explicația cea mai apropiată de realitate însă pare a fi starea precară a afacerilor băncii Testiban.

Testiban, plecat dintr-o situație din cele mai modeste, era una din acele fire aventuroase și îndrăznețe care socotesc că fericirea constă în acțiune și nu se dau înapoi de la nimic spre a-și atinge ținta.

Se pare chiar că Testiban izbutise dacă nu a se îmbogăți, cel puțin de a trece drept un capitalist.

Întreprinderile lui însă erau fără temelie solidă și aveau la bază expediente, ceea ce nu poate avea de cât un succes pasager și foarte dubios.

Văzând că pământul fugă de sub picioarele sale și că se prăbușește în jurul său clădirea găurea a speranțelor, Testiban și-a pus capăt zilelor, ducând cu sine în mormânt și pe tovarăsa victorilor sale aventuroase.

Testiban e victima ambițiilor omenestii, a dorinței neînfrânate de a se îmbogăți cu ori ce pret.

Cât de fericit ar fi fost el, dacă în loc să alerge după întreprinderi mai presus de puterile sale, s-ar fi mulțumit cu poziția modestă ce o avea și care i-ar fi asigurat un trai fericit lui și familiei sale nenorocite!

De sigur că nefericitul n-ar fi ajuns să-și asuzineze soția, să-și dea moartea cea mai cumplită și, mai presus de toate, să-și lase copiii pe drumuri.

Cât de fericit ar fi fost el, dacă ar fi adoptat sublima ambițiune de a da o creștere aleasă copiilor săi.

Mestugean

A. S. R. Principesa Maria în costum de Dama din vremea lui Carol al II-lea

Oglinda fermecată

de N. POBA

După câteva ceasuri de drum tinerii soți ajunseră la moșie, unde îl aștepta o slugă bătrână — un argat care-l ținuse în brațe și-l văzuse crescând pe Sandu Almageanu, stăpân deacum înaintea al Pângăraților.

Tânărului i se umeziră ochii, când se văzu iarăși sub acoperământul casei părintești. Și împreună cu tovarăsa-i de viață trecu, de-a rândul, prin toate încăperile, înflorându-l pacea coșurilor, aceea ce mai păstrău, parcă, ecoul celor din urmă pași ai răposatei lui mame.

Dădura și într-o încăpere mai întunecoasă și mai tainică decât toate, în care numai apa oglinzii umai și-fonier tăia o dără de lumină.

— Etacul mamii... soții tânărul.

Și amândoi, din ce în ce mai deprinși cu întunericul și cu atmosfera de pace de acolo, priviră cu mare atenție puținele pedecale ale încăperii.

Un iconostas în care liebreauă f-conițele bătute în aur și argint, un portret al răposatei și, apoi, masa de toaletă cu micile-i nimicuri ce păstrău necurinduiada plăcută, cu care fusese lăsată, ieri parcă, de niște mâini prietene.

La toate se uita cu aceeași curiozitate tânăra soție, rămânându-i deodată: privirile pe o mică oglindă de mână, o „Psisee”, al cărei oval desăvârșit era tăiat dintr-o singură bucată de aur cu mânerul întreg, netezită și cizelată cu meșteșugul și destoinicia vechilor meșteri giuvaergii.

Poate că era giuvaericăna cea mai de pret a răposatei, ale cărei secole păstrate din vechi, creau puse cu oglinjoara la un loc — într-un sipetel de lemn de abanos încrestat cu fildeș.

— Cu oglindea aceasta, în mână, a murit mama — spuse tânărul cum au avut-o în mână, până în clipa din urmă, bunica și străbunica ca și toate nevestele strămoșilor mei.

De-acuma este a ta, cum va trebui să fie a norații noastre, rămânând în stăpânirea celor ce ne vor duce memora mai departe în vecii vecilor...

Tânăra apucă oglindea și, răpită de frumusețea ei, sau din pricina marelui ei preț familial — cum și-a runcă ochii în lumina oglinjoarei șovăi și ar fi picat pe covor, dacă nu o prindea brațul soțului ei.

— Ce frumoasă mă arată! suspină, când își veni în fire — dă-mi oglindea!

Și nu se mai sătura uitându-se iar și iar, înflorindu-i-se obrazii de fericire, cuprinzându-și bărbatul pe după gât și sărutându-l fără să-și deslipească ochii din oglindea.

— Cât sunt de frumoasă! — își spunea întruna, admirându-și articurile de Afrodita ale sprâncenelor și — tăetura ochilor și a gurii de o clasică puritate de trăsături.

Nu mai putea de mulțumire și după masă, când narcoticul cafelei și al tutunului se așternu pe minți, nu mai putu să păstreze o întrebare ce-i flutura pe buze de mult:

— De ce parcă sunt mai frumoasă?... Almageanu mai întinse un vâltuc de fum, apoi:

Să-ți spun taina oglinjoarei, așa cum mi-a pcevstit-o mama, după cum și oi i-a desvăluit-o tata.

Zice că unul din străbunii mei, după ce se săturase de viața veselă ce o ducea cu prietenii, se hotărî să se însorească. Și cum era bogat cu

prisosință și nici nu voia să-și ia o cadru, de nevestă, se însorî cu o fată de negustor, cuminte, dar urâțică.

Toatămă când începu să se plictisească de noua-i viață, făgă de seamă că fugea de nevestă-sa, din pricina urâteniei.

Și se îndăia cu un vecin de moșie, un bărbat cheflui și beșarat lăru mare, într-o vânatoare și într-un chef o ducea. Așa că zile de-a rândul nici nu i se știa de urmă și țepii lungi și nesfârșite biata lui nevestă și le trecea în plânsete și rugăciuni.

De atâtea chin te căzu pe sufletul ei, că să mai uite se așternu pe faceri de bine, ajutând pe toți orșii și sorți.

Așa că-i merse vestea în fet ținutul și pentru inima ei bună și nălast-oăle-i nesfârșite o cinsteau și se rugau pentru ea toți catolici de pînă partea soului.

Iar, în cele din urmă, până și bărbatu-său se înduicea de ea, mai răzind-o cu zămfetările și cu embletul hăi-luc.

De milă și de rusine trăise șo iufecăru cu adevărata de-a creștea inima nevestei-si.

Fără să mai era atât de urâtă și din ce în ce mai mult își îndrăgea casa, numai eșind din cuvăatul femeii și răzind-o cu toate prieteniiile de mai înainte.

— Înă ești mai dragă și mai scumpă decât orice pe lume — îi spuse într-o zi — și să nu țerți că au întorziat aișta pără să te țrețese depă sufletul tău, mai frumos ca tot ce-i frumos!...

Ea, nu mai putea de fericire și de aceea se dădea și mai mult, facerilor de bine ce-i adu-ese bărbatu-i în casă.

I se părea că rugăciunile celor mulți și ale celor multe ajutate de ea mulesitise cerul și gonise urătul și nă din inima soțului ei.

Dar în adinea sufletului păștra o amărăciune:

— De-aș fi puțin mai frumoasă! — oită, închizându-și jalea în ea.

Mistuită de gândul acesta, într-o noapte, cum se căina, tânguindu-se așa, deodată, se pomeni înaintea cu o arătare, o femeie frumoasă care-i spuse:

Nu mai plânge! Eu sunt ocoțitoarea celor ce suferă în dădere. Facerile tale de bine mău hotărât să-ți arăt puterea mea. De aceea țiam ados o oglindă ce-ți va bărazi toatămă cea ce te silește să plângi. Nu mai plânge și caută în vechia ladă, din pod, unde vei găsi darul meu...

Se trecă la ochi, părându-i-se că a visat, însă în auz îi sunau cuvintele acelea... Și după ce se desmetici puțin, se furișă în pod unde dete peste tronul acela plin de vechituri, începând să scotocească.

Toatămă la fund, găsi, într-o cutie de piele, o oglinjoară ovală, de aur, în care cum se uită, leșina.

Când își veni în fire luă repede oglindea închizându-se, apoi în etac, uitându-se în oglindă și nemai îndurându-se să lase din mână profioarsa sculă.

Se petrecea o adevărată minune: trăsăturile feții se linopezeau, galbejca obrazilor pierca, ochii căpătau o strălucire de tinerete și toate colțurile și contururile neplăcute se topeau și se linpezeau subțindu-se cu linii armonioase, de li era fața cu totul alta o frumusețe, cum nici nu se putuse visa vre-o dată.

De-atâtea mulțumire ce-i năpădă sufletul se schimbă de-abinele, începând viața bună să-i înflorească obrazii și fericirea să-i aprinză privirea.

Așa că bărbatu-su văzând-o din ce în ce mai fericită și mai frumoasă, trebui să-i afle taina și ei.

Iar ea, vedru atâtea fericire ce-i dase oglinjoara aceea nu se mai despărți de ea, păstrând-o până în clipa din urmă. Se lucră a-trei că se vede acelu, așa cum dăra sa fie și

Mă, cu limbă de moarte, ca, neam de neamul ei, toate femeile, să păstreze până în ceasul din urmă, giu-vaericăuă aceasta, pe care am moștenit-o și noi de la mama, cum a moștenit-o și ea dela bunica, de acum vor moșteni-o urmașii noștri ca pe o sculă purtătoare de noroc...

CRONICA MUZICALĂ

LA ATENEU: Concert extraordinar cu baritonul Bronsgeest

S'a convins Apusul că există într'un colț de lume, o țară primitivă de artă, de tot ce e frumos. Și cei cari au cucerit lauri pe podiul Ateneului nostru, au dus cu ei, departe, amintirea unui public, care nu rămâne rece în fața caldilor accente ale adevăratei arte.

Entuziasmul cu care a fost primit baritonul Bronsgeest ne-a relevat încă odată o calitate a lumii noastre muzicale, aceea de a aprecia în mod instinctiv, de a avea înăscută patința selecțiunii artistice.

Baritonul Bronsgeest e ilustrarea perfectă a școlii germane, e o voce creată pentru genul muzicii Wagneriene. Și cu toate că publicul nostru are înclinația firească către tot ce e latin, cu toate că vibrează cu mai mult entuziasm în fața marilor cântăreți italieni, mărturisim că Bronsgeest a plăcut. A plăcut pentru că spre deosebire de majoritatea cântăreților de școală germană, Bronsgeest știe a emoționa; a pătruns tainele sufletului celor cari îl ascultă; e conștient că „publicul” care la început e un complex de simțiri, ajunge la un moment dat un singur suflet care de obicei are intuiția firească a frumosului: cunoaște psihologia multimei... muzicale. Cu toate că, e evident, Bronsgeest e sub stăpânirea neobosită a școlii sale, cu toate că fiecă accent e studiat în amănunt, fantezia care dă viață cântului și care e condițiunea imediată a unei interpretări, nu s'a lăsat încâtușată: în Walküre trăia sufletul îndurerat al lui Wotan, era întregul dramatism, era supranaturalul care reiese din această operă a lui Wagner.

„Romanța către stea”, o cântecul de consolare al bietului Wolfram către steaua care îi arată drumul către tinuturile spirituale ale cerului; ca și ea, el va trăi fericirea aiurea... E o înțărare de speranță în muzica acestui romanțe și Wagner i-a imprimat întreaga tristete, întreaga melancolie. E prima dată când admirăm o interpretare adevărată a „Romanței către stea”.

Orchestra ministerului care are fetele a-și uni cântul cu cei mai mari aleși ai muzicii, a acompaniat și de data aceasta cu multă justete și pricepere.

Atât în „Murmurul pădurii” din Sigfried, splendida onomatopoeie cât și în „Marșul funebru” din „Götterdämmerung” executanții sub conducerea d-lui Dinicu ne-au întărit convingerea despre valoarea orchestrei noastre.

Silvio.

In Biblioteca de popularizarea științei a apărut *Cum să înveți sticle*, broșură de 150 pagini cu 28 gravuri, de d. V. Anestin. E un manual practic pentru cei cari vor să se familiarizeze cu toate constelațiile ce se văd din țara noastră și cuprinde numărare tabelă și sfaturi, între altele o tabelă pentru găsirea pe lună a planetelor principale până la 1930. Preț 1 leu 20 bani. Se găsește de vânzare la principalele librării și se trimite prin ramburs dela administrația Casei Școlilor (strada Pământului).

MORMÂNTUL LUI CERNA

O movilă de pământ pe care strejuește o cruce de lemn. Somnul Lethic învalue sub această cruce un sufl visător, a cărui aripă s'a aprins în flacăra vieții ca aripa unui sturteaz în preajma luminii a răsare.

Și a strălucit în această flacăra o singură clipă dar cu intensitatea unei vecinici pentru ca să înțelegem că floarea amintirei îi va trăi pururea în sufletele noastre. L. I.

ASA VA FI

Done, se sera par une clair nuit d'été.

Va fi o seară țeneșe, o seară Al cărei cer de sticlă va părea, Muiat în albul unei luni de ceard, O viziune plumburiu de grea.

Din gol, ca un paianjen de jeratec, Luceafărul va răsări, stingher Ca gândul unui demon singuratec În fundul unui mohorat ungher.

Tăcerea din prejur ne va cuprinde Cu brațele-i de calde mângâeri, Și'n sufletele noastre va aprinde Nevoia unei noi apropieri.

Apoi pe vreo stradă oarecare Trecând întâmplător ne vom vedea, Și'n golul inimilor noastre are Să cadă dragostea ca o perdea.

Și-atâta tot; o clipă ne vom crede Prin dragoste de-asupra noastră, Și Vom râde de nebunul ce nu vede Că-am început ce nu va mai sfârși.

Apoi tu vei pleca și cu durere Vei constata că iar te-ai înșelat, Iar eu voi stinge printr'un mizerere Ascunsă mulțumire că-ai plecat.

N. Davidescu.

PULBERE DE IDEI

Anarhist — Un teoretician bombastic.

Arici — Un fort ambulant.

Medic — Un criminal cu care societatea e foarte indulgentă.

Novice — Un copil neînțărcat.

Agent (diplomatic) — Un spion tolerat.

Ipocrizie — Singura oglindă, care reflectează realitatea.

Sofronie Ivanovici.

IURI KAZI BEG

VIATA OMULUI

— Legendă tătară —

„Măreț e Alah, iar faptele lui pentru noi oamenii sunt de neînțeles”; astfel începu înțeleptul și de toți stămatul, încăruntatul mula, Nasredin-Edin, când ca de obicei m'am dus la dânsul să mai stăm de vorbă. „Alah, numai mulțumită bunătății sale fără de margini ne iartă păcatele noastre grele, căci el când a făcut pe om, a știut ce va fi de dânsul. Iată, ascultă-mă, fiule, — ce povesteau bătrânii noștri, când eu eram încă copil — pentru ce omul trăiește așa de mult...”

Nasredin era un bătrân, care nu povestește nimic, fără un scop determinat vorbe în vânt n'arunca, iar toate poveștile lui, eu le țin bine minte.

„A făcut A tot Puternicul lumea, orândui totul, după cum vedem noi, iar în cele din urmă făcu pe om, ca să se bucure de toate fericirile. Când cree El pe om, i-a dat o viață de 30 de ani. Omul mulțumii lui Alah și piecă. Făcu în urmă pe măgar și i-a sorocit numai 20 de ani de traiu. Dar măgarul se rugă spunând „Milestivule Alah, de ce înț dăruiești o viață atât de lungă. Eu nu voesc să trăiesc un număr anumit de ani; pe mine mă vor călări, mă vor bate, mă vor munci, mă vor hrăni prost, căci sunt foarte răbdător și voi pribegi prin pădurii. Nu: dă-mi viață, dar nu-mi determina ani, doar voi muri mai repede”. Alah, conveni și își luă înapoi darul celor douăzeci de ani. Cum auzi omul de aceasta, se duse la Alah, și îi spuse: „O, A Tot Puternicul! Tu ai luat cei douăzeci de ani măgarului, dăruiești mie! Alah nu zise nimic și îi dăruie. Omul se bucură și plecă. Acum avea pentru viitor și douăzeci de ani măgărești! Apoi A-

lah, cree pe căine și îi fixă tot douăzeci de ani de viață, dar spre mirare și căinele refuză. „Nu — zise el, — nu voesc eu să trăiesc atâția ani, nu face pentru mine. Servind pe stăpânul meu, voi păzi averea lui, casa și voi lătra; iar drept mulțumire toți mă vor pizmui, mă vor bate și alunga; stăpânul singur, când voi îmbătrâni, mă va isgoni ca să mor în vre-o răpă. Te rog, O Alah iați anii înapoi, lasă-mă să trăiesc atâta cât voi putea”.

Conveni Alah la aceasta și își luă darul. Omul auzind de aceasta, se duse la Alah și îl rugă să-i dăruiască și anii căinelui. Alah se miră de lăcomia omului, dar fiindcă îi era încomodă îl dăruie și anii căinelui.

Apoi Alah, făcu pe maimuță și voi să-i dăruiască trei zeci de ani de viață; dar cum auzi ca de așa ceva, începu să se strâmbe și să țipe. În cât El o întrebă ce are. Ea începu să-l roage să-și ia anii. „Nu vreau eu să trăiesc atâta, O Prea Înalt și Înțeleptule! Mă vor prinde oamenii, mă vor chinui, se vor juca cu mine, iar la urmă, când voi îmbătrâni și mă voi face urâtă, mă vor alunga. Fie-ți milă de mine”. Alah se milostivi și-și luă anii. Și de asta dată se prezentă omul, și iarăș cere să-i dăruiască D-zeu și anii maimuței. Acesta zămbi, dar totuși dăruie omului și anii maimuței.

Bătrânul mula, tăcu și mă privi cu ochii lui găleși.

Care-i rostul acestei povesti? întrebai eu.

Vrei să-și știi rostul repetă el? Atunci ascultă:

Trăiește omul trei zeci de ani, și nu-i pasă de nimic; tot ce câștigă, cheltuiește și mănâncă. Viața i se pare fără griji și el o petrece în veselie și plăceri. Dar iată că vin anii măgărești, el începe să îmbătrânească, muncește ca un măgar, spre ași asigura bătrânețea ca să nu rămână peritor de foame, și în această luptă titanică omul petrece cei două zeci de ani luați dela măgar.

Trece el anii măgărești, vin cei căinești, când caută să-și păstreze tot ceea ce a agonisit prin o muncă strădănică, nu doarme nopți întregi, mereu îi este frică că-l vor fura, și că nu se va putea bucura de fericire. Iar când vin anii maimuței omul se desfigurează, se garbovește de bătrânețe și începe să se roage de Alah, să-i trimită mai repede moartea. El însuși e nemulțumit, ca trăiește așa de mult...”

Uită-te dar acum, fiule, la viața noastră, și oare nu este ea așa?

Tu acum ești tânăr și nici nu te gândești pentru ziua de mâine, numai prezentul să te mulțumească, chiar de ar peri pământul; dar trec anii și tu începi să te trudești ca un măgar, păstrezi cele agonisite și le păzești ca un căine, iar la urmă devii maimuță. Cu alte cuvinte, Alah, a sorțit ficăruia cât să trăiască...

Am ascultat cu atențiune pe bătrânul mula și cu toate acestea, urându-i să trăiască și anii maimuței m'am despărțit de dânsul...

Traducere de S. V. Donev

LUI VLAICU

Spre alte lumi necunoscute 'n zare Ușor zburăși nepăsător de moarte, Și risul te chemă tot mai departe, Și tot mai sus te atrăgea spre soare.

Te așteptă acolo să te poarte În cinsto toți, găști de sărbătoare; Ardealu 'ntreg cuprins de 'nțiorare Vedea cum munții nu ne pot desparte.

Un vis al tău și-al tuturoră fuse, O clipă 'am trăit și ne'nspăimântă Adâncu 'n care ne'nplinit apuse.

El fuse doar o sfântă năzuință, Un ideal în care se'ncrestă năntă Apropiata noastră biruință.

Vladimir G. Iainiceanu

Convorbiri științifice

CURIOSITATEA IN ȘTIINȚA

Vi s'a întâmplat de sigur să auziți persoane cu oarecare cultură, cari trăesc însă în provincie:

— E o plictiseală îngrozitoare! nu ai ce să faci!

Oamenii aceștia își închipuiesc că Bucureștii nu au de cât o singură calitate, aceea de a distra. În București nu există decât teatre, concerte, baluri, varieteti, berării, cafele, calea Victoriei, Bulevardele etc. tot petreceri menite să alunge plictiseala.

În realitate, plictiseala nu e decât o unbră ce te poate urmări în provincie, ca și în Capitală, dacă nu vezi să-ți întrebunțezi creierul, singura avere ce nu ți-o poate fura nimeni.

De ce se plictisesc foarte mulți?

Fiindcă le lipsește ceea ce-am putea numi curiozitatea științifică.

Vezi tramavae electrice alergând pe șine, vezi cinematograful, auzi fonograful, vezi și auzi atâtea minuni și nu te întrebă nici odată cum s'au născut, cum au fost perfecționate, pe ce principii se întemeiază. În orice loc, poți să vezi cerul cu minunile lui și nu te întrebă ce sunt acele puncte luminoase, ce legături au ele cu pământul. Și sunt nenumărate alte întrebări de asemenea natură.

Ce o mai trist, e că sunt mulți cari au sfârșit liceul, ba chiar și universitatea, s'au specializat, mai rault, sau mai puțin în meseria lor, dar închid ochii pentru tot restul. Meseria, sau profesiunea și-o îndeplinesc ca să poată trăi și apoi caută distracțiunile cele mai frivole, ca să se recreieze.

Cel mult, dacă va tăia paginile unui roman, sau ale unui volum de poezii, într-o seară când o indispoziție l'a împiedicat să se „recreieze” într-o atmosferă acră de fum de tutun, sau cine știe în ce local de petrecere. E înspăimântător averile ce se cheltuiesc pe nesimțite pentru asemenea recreațiuni. E lipsă de curiozitate științifică și un părinte modern, socotește că o carte de științe e bună cel mult pentru copilul său, ca o distracțiune oarecare, sau ca o datorie pentru școală.

În toate țările culte, numărul societăților științifice sporește mereu și aceasta pentru că curiozitatea științifică sporește și ea mereu pătrunde în toate clasele, de sus până jos.

Credeți oare că e tot una, când îți dai socoteală de natura în mijlocul căreia trăești, sau nu? Nu are oare o superioritate asupra ta acela care poate să-ți explice fenomenele naturii? Nu te simți oare rusinat, când cineva cu mai puțină cultură, îți cere explicarea științifică a unui fenomen și nu poți să i-o dai, căci nu o știi?

Din fericire există un curent de curiozitate științifică, au început mulți să-și dea seama, că viața nu se rezumă în plăcerile frivole. E plăcut să citești o poezie, sau un roman bine scris, dar o mult mai mare satisfacțiunea sufletească ce înerci, când poți să-ți explici, să înțelegi vre-una din minunile acestor veac științifice. Progresul se rezumă numai în știință, aceasta e temelia tuturor societăților moderne și pentru progres trebuie să lupte un individ, pentru el luptă o țară, omenirea întreagă.

Pe toate ferenturile se dușmănesc oamenii între ei, în literatură, în artă, în religie, numai în știință nu. Un scriitor cât de mare, va pierde mult dacă i se vor traduce operele în altă limbă, dar opera unui mare învățat e aceeași în toate limbile. De ce? Pentru că în literatură e mai mult o chestiune de formă, pe când în știință e numai fondul. Adevărul e veșnic și știința adevărul îl caută. Literatură și arta nu au nevoie prea mare de adevăr, din contra. Nu li-

Temperatura Săptămânei

„Criticii” noștri literari

— Zi, nici o zi n'ai fost la școală.

— Lăsa-mă, vin de la redacție, sunt cronicar literar la... «Facla»!

Desen de B'ARG.

se poate contesta valoarea ca înalte distracțiuni intelectuale, dar nici o dată ele nu au ajutat adevăratului progres.

În știință găsește ori cine adevăratul scop al vieții și dacă până în prezent acest scop nu are o mare însemnătate în țara noastră, să sperăm că el o va avea cât de curând.

Victor Anestin

TALERII

Liviu Rebreanu

Poate să fi avut vre-o douăzeci și opt de ani, dar părea mult mai bătrână. Avea niște ochi mici și arși, scufundați în orbite și ascunși sub o broboană de lacrimi, și o gură mare cu buzele supte și învințite cari totdeauna tremurau gata parcă ori să râdă ori să plângă.

Trăia așa de pe o zi pe alta, robotind pe unde putea, adăpostindu-se pe unde apuca. Era lucrătoare harnică para focului și zoria cât șapte pentru nimica toată, dar nu putea sta într'un loc cum nu stă apa. Cătreera, cu pași scurți și grăbiți, toate satele de prin-prejur și nu se opria nicăiri mai mult de o săptămână. Venia la anume răstimpuri, ca și cum via posturile sau sărbătorile cele mari, ș'apoi iar se depărta repede, fără veste, ca o năluca posomorâtă.

Oamenii din sat erau obișnuiți deabinele cu dansa. Ei ziceau Todossie, măcar că ea se cheama Titiana. Știau când trebuie să sosească, o așteptau cu un fel de bucurie ascunsă, behotărâtă, și se măhnău din suflet dacă une ori, rar de tot, întârziea, întocmai cum se măhnesc când așteaptă zadarnic sosirea unui prieten bun sau a unei rude scumpe.

Și Todossia venia mereu, îmbrăcată cu stracholii ciudate, adunate parcă cu arcanul din tuspatur colțurile lumii. Cu pălăria de pae, lată și mușcată zdrențe de jur-impjur, cu zechea de stambă cafenie, învechită și roasă, cu poalele înăsprite, cu zadiile roși ca coțobrelele, vrăstăte cu dungă albăstre și verzi și înpeștritate pe dedesubt cu flori cunșute și cu fluturi de argint, cetluită

pe la brâu c'o cingătoare tricolară trasă de soare, iar la gât cu cele câteva șire de taleri de argint cari zurliau la tot pasul — trecea repede pe ulițele satelor, dând binețe tuturor, oprindu-se ici-colea și mângâind cu privirea căsicioarele scunde și dărăpănate. Ș'atunci iute-iute vestea alerga din gură în gură.

— Vine Todossia! E aici Todossia!...

Era fată cinstită și așezată să-i cauti perechea ziua mare cu lumina. Ș'asa se purta ș'asa se silea, să nu-i găsească nimeni nici atât cusuș cât e negru sub unghie... Dar lumea, pârđalnică de ea, tot nu s'a lăsat până nu i-a scormonit și ei o greșală. Se zicea că se sbate după măritiș... Apoi ce mai la deal la vale, Todossia făcea și ea ca toată lumea. Unde-i fata, tânăra ori bătrână, care nu dorește să se mărite?

Asta i-o imputa lumea, dar dealtmintrelea se împacău bine împreună. Era prietenă cu toate femeile, sta la talpas cu ele, forfotia de una-alta, de bărbat, de copii și de câte și mai câte neșazuri. — Și femeile o iubeau ca pe o soră dulce... Nu așa însă cu băbății. În fața lor era rușinoasă și tăcută ca o copilă. Când se întâlnea cu vre-unul, își pleca ochii și, roșă până după urechi, abia șoptea cu glas scăzut:

— Noroc bun să dea Dumnezeu!...

Și se ducea repede parc'ar fi alungat-o cineva. Dar îndată ce se depărta o leacă, nu se mai putea stăpâni să nu se uite îndărăt. Intorcea capul tot mereu și rânjia ca o năneă, descoperind două rânduri de dinți lungi și galbeni.

— Apoi, pesemne d'aici s'a pornit vorba că ea face ochi dulci băbăților... Ori d'aici, ori d'aiurea, zvonurile aceste, facetul cu încetul, se răspândiră prin toate satele pe cari le cotrobăia ea și 'n curând toată lumea știa că Todossia vrea și vrea să se mărite... Cetele de copii sburdalnică cari tărăiau prin șanturile ulițelor, în cămăși lungi și înegrite, cu obrăjii scofăliciți, o petreceau veșnic cu alaiu, strigând după ea cât îi lua gura:

— Lele Todossie! Todossie!... Mânca-te-ar măritișu, tu Todossie!...

Todossia însă, fată cumințe ce era, nu lua în seamă fleacurile acestea. Ea își vedea de drum și se făcea ca nici aude nici vede...

Apoi așa își măcina Todossia zilele. Venia și se ducea și iar venia și iar se ducea... Dar odată, era tocmai într-o toamnă neagră și jalnică, s'a dus și dusă a rămas. Degeaba o tot așteptară femeile două primăveri de-arându, nici măcar de veste nu i s'a auzit, necum altceva. Se mira și se minuna norodul de una ca asta — unde s'a mai pomenit așa ceva — dar în zadar. Todossia nu-i și nu-i, parc'ar fi înghițit-o pământul.

— S'o fi măritat amarul — ziceau unii — de bună seamă s'o fi măritat, că tot la bărbat i-a stat capul...

D'apoi să-i dea Dumnezeu noroc și pace — adăugau cei cu inimă bună — c'a fost fată harnică și cinstită.

Și cum zilele treceau și Todossia tot dusă rămânea, oamenii începură a se împăca și cu lipsa ei. Numai când și când mai suspina câte-o femeie:

— Săraca Todossia... oare pe unde mai răznește și ea prin astă lume de nevoi?

Dar iată că, într-o bună zi, neașteptată de nimeni, Todossia iar se ivi prin împrejurime. Veni cotoșmănită tot în hainele-i cele vechi, numai cât pălăria îi era mai zdrențuită, zechea mai roasă, poalele mai negre și mai colboase, iară talerii de pe piept îi lipseau... Pășia încetinel și chibzuit, cu ochii în pământ, blegită și rebegită de-ți era mai mare mila... Un pânziș de jale o învăluia parcă din cap și până 'n picioare...

Niște băețandri, răsăriți dintr-o ogradă, se luară după ea și, ca alte dați, prinseră a-o hiritizi. Dar acum Todossia se opri cuprinsă de un val de mânie, se întoarse spre ei cu fața schimonosită și-i amenință scuturându-și pumnii încheștați. Și numai abia-abia, bolborosind și crâșnind din dinți, se urni iar și se țări mai departe...

Apoi dinaintea unui bordeias turtit, coperit cu stah mucezit stătu locului. Se uită multă vreme la che-narele albăstre ale ferestruicelor întrebându-se par'că să între sau să treacă. În sfârșit totuș deschise vranița și pași în ogradă.

O nevastă tânără eșia tocmai din casă, ca o vijelie, alungând niște găini obraznice din pridvor. Când zări pe Todossia rămăse pironită ur-

tându-se la ea buimacă de mirare și nedumerire. Todossia slătea lângă portită, cu mâna încă pe zăvor, cu privirea la nevastă. Un zâmbet șagalnic, silit îi strâmba gura, în vreme ce ochii ei rămăseră tot reci și posomorâți.

— S tare blăstămați copiii ăștia — zise Todossia mai apoi cu voce stinsă.

Da lasă-i în para focului că li-i lene și-s buiestrii... se vede că nu i-a fript încă nici un năcaz...

Nevasta tăcu, dar îndată adăogă, stergându-și palmele de solduri:

— Vai de mine și de mine, Todossie, că de mult nu te-am mai văzut! Da pe unde-ai umblat atâta-amar de vreme?

În ochii Todossiei de odată se a-prinse o lucire ciudată. Scoase un oftat înăbușit par'că ar fi vrut să izbucească; în colțul orbitelor ei răsăriră doi picuri mari, scânteciori. Dar îndată iar se potoli și răspunse domol, cu barba în piept:

— Am pățit multe, Doamne iartă-mă...

— D'apoi așa pate omul trăind pe lumea asta — zise nevasta încet. Da ia sezi, Todossie, hodiește o leacă... Știi că ești trudită săraca de tine... Ori mai bine să mergem în casă, nu cumva să mi se trezească băiatul...

Privirile ei însă deodată se opriră pe pieptul Todossiei și întrebă cu glas ascuțit, schimbat:

— Unde ți-s talcrii, tu Todossie?... I-ai prăpădit?...

Ba mi i-a mâncat el, mâncă-lar pești să-l mănânce — zise Todossia răgușit. Mi-a păpat tot ce băta am agonisit, nu-l rabde sfântul Dumnezeu și nu-l dee sănătate și viață!...

Nevasta nu înțelegea nimic din a-furiseniile ei ș'asa idci nu știa cu ce s'o mulcomească. Totuș îngână, din dorință, câteva vorbe șterse, apoi se plecă să îndepărteze cu vârful unghiilor o seamă de pe zăvor și intră în tindă bălbăind prietenește către Todossia:

— Hai, tu, hai în casă și te hodiește!

În casă se simțea o zăpușeală încropită și un miros pătrunzător de mângare. Un copilăș de țată, cocoloșit în niște velințe rupe și așezat pe o pernă în mijlocul patului, se scâncea svârcolindu-se sub invelitorile cărî stău să-l înădușe. Nevasta, speriată, îl scutură în toate părțile cu pernă cu tot ca să-l adoarmă, dar copilul nu se opoi, ci prinse a țipa sfâșietor. În căut bordeiel se umplu de bocețele lui. Femecea trebuî să-l ca în brațe și să-i astupe gura cu sfârceul țafei... Băețelul acum gângurea din când în când, cu țafu între buze, scoțând niște glasuri cari începeau cu sughițuri și se sfârșeau cu gâlgăiri slabe și molcome.

Todossia, ghemuită pe laviță, privia cu ochii scăpărători când la copil când la nevastă. Deodată apoi se ridică fără șgomot, se apropie cu pași legănâți, prinse cu gingășie mânuța copilului, încleștă în sânul nevastei, și o sărută lung și pătimaș. Și când se îndreptă, un puhoi de lacrimi îi se scurgea pe o braji căzându-i în stropi lași pe piept.

Bate-l doamne, bate-l, cum m'a batjocurit și m'a bătut el pe mine! — murmură ea făcându-și cruce și mototolindu-se pe marginea patului.

— Da ce-i cu tine, tu femeie?... Ce-ai pățit? — întrebă nevasta mirată.

Todossia însă blodogori iar cu glas desperat ca și când n'ar fi auzit nimic:

— O, bate-l doamne și nu-l cruța și nu-i da sănătate că m'a batjocurit și m'a bătut și m'a făcut de rușine la lume!...

Dar după un dram de vreme totuș începu mai potolită:

— Uite ce-am îndurat, draga mea nevastă, uite!... Acu-s doi ani de atunci... doi ani de zile, dar numai

bunul Dumnezeu știe cât am avut eu de suferit cu omul acela în ăști doi ani... Casa s'a pus pe lângă mine cu vorbe dulci, și m'a ademenit și m'a nebunit până l'am crezut și m'am învoit de l'am primit într'o mângare cu mine...

Se opri brusc să-și facă cruce și să-blesteme, dar acum neavsta nu-i dădu răgaz:

— Dar ce om îi acela, ce om!... De unde-i? întrebă ea giuguiându și copilul în brațe.

Todossia tresări, par'că s'ar fi înspăimântat și se uită la nevastă cu ochii holbați:

— Ha?... Așa, așa... dela noi, din sat dela noi... Un cabic de văduvoiu, un... un...

Iar se opri, cu gura căscată, ca și când i s'ar fi stavilit vorbele în gât și un timp își mișcă numai buzele crâmpoțite. Dar apoi înghiți odată și urmă repede, încercând sfârșitul cuvintelor și îndoindu-se din șale la droapta și la stânga:

Mi-a venit gol ca napul, cărgit și petecit ca vai de el... Și eu l'am primit și l'am spălat și l'am îmbrăcat și l'am înănit cum am știut eu mai bine. Am muncit ca o roabă pe la toți oamenii, m'am căznit ș'am agonisit, iar el ședea ca un tartor și numai bea și mânca din trada și din sudoarea onselor mele... Iacșa am început a-l cunoaște. Și dac'am văzut că tot ce-am eu și ce câștig se duce pe apă, am gândit să mă despart de el. Dar nu puteam, draga mea, nu puteam că eram însărcinată și-mi era rușine de lume să plec așa pe drumuri... Ș'asa m'a mai cătrănit și n'am mâncat cu el socotind că doar-doar și-o căpăta odată mînte și n'o tot face ce face... dar nu știu... lui nu-i păsa nimic de amarul meu. El bea și râdea de năcazul meu și mă tot cibăia să-i dău bani și iar bani să aibă pe ce să cheuiască. Ș'apoi dacă nu-i dau, că n'aveam de unde să-i dău, a prins a mă fructui ca pe o slujnică... și mai apoi s'a apucat ș'a cărat din casă lucrute și hăinicele și orice biata, gâșia, până ce mi-a prăpădit tot ce-am avut de-am rămas cu casa pustie. Dac'că acu de câte ori se întorcea dela crâșmă, săria la mine de trebură să mă scoată cumină din mâinile lui cele drăcești... Și eu eram grea draga mea, eram cu burta la gură...

Și curgea lacrimile părău-părău povestind, dar tot nu conțeni, ci urmă lîhând:

— Apoi odată se apucase de mîne să-mi ia talcrii... Nu m'am lăsat ș'am început a striga ș'a mă vîta doar m'or auzi vecinii. Și nu... M'a prins de gât m'a trîntit jos și m'a călecat în picioare. Apoi mi-a smalt talcrii și s'a dus de nu l'am mai văzut... Am rămas pe drumuri, fără o bucățică de pâine, într'un hal de plîngură cumină de mila mea. Și nici locra nu prea puteam scana înaintea că doar îmi asteptam vremea... Ș'asa, de mila, m'a adăpostit o femece ca să pot naște... Dumnezeui să-i dea sănătate... Ș'apoi am făcut, draga mea, am făcut o copilă... O, doamne, Doamne, ce adoraș de copilă! Frumusețică și cumințică și bună ca un om mare. Și blîndă-blîndă ca un pușor de turturică...

Deodată însă sări întepată și făcu holbotind, câțiva pași spre nevastă:

— Ș'a murit, auzi, a murit... Numai claci săptămîni; a trînt și s'a topit degeaba i-am stins cărbuni și i-am descântat, degeaba, degeaba am făcut câte'n lumea asta. S'a stins cum se stinge o luminică de ceară bătută de vîntari... Și n'am avut... n'am avut nici cu ce s'o îngrop, n'am avut... Nu-i dea Dumnezeu zile afurisitelui care mi-a drosit tot ce mi-am agonisit... nu-i ajute buful D-zeu și nu-i dea hodină nici în groapă!...

Își plecă capul pe piept, își încoprie mâinile și le întoarse cu palmele către nevastă:

— Bate-l doamne, bate-l doamne numai cum m'a înșelat și m'a bat-

jocurit el pe mine, de nu mi-am putut îngroșa copilă!...

Sgârțită pe laviță, plîngând și smulgându-și părul, blestema necurmat și glasul ei răsuna aspru și sfâșietor ca un bocet de moarte...

D-na Lucia Calomir-Armăsescu care și-a reluat seria Matineurilor Literare.

Șarpele

Prietenul meu Titi Tănăsescu, student în medicină, cât timp i-a ținut vîlegiatura la Călimănești, lua masa la prînz la prietenii săi Dorneni.

Prietenia între el și Dorneni, data formal din ziua sa mai bine zis noaptea, când d-na Dorneanu, Puica pentru intimă, se pregătia pentru un bal, și strîngîndu-și pe umerii, i-a venit rău, Dorneanu care știa că lângă el stătea un student în medicină prietenul meu Titi, a alergat de la adus să-l lecuiască nevasta.

Bine înțeles Puica și-a venit repede în simțiri, de îndată de mesterul Titi s'a desfășurat corsetul și de atunci d-na și d. Dorneanu îi păstrecăză o vecinică amintire.

Numai că din seara aceea neburile se schimbă, adică Titi căzuse grav bolnav de... inimă, iar doamna se însănuțoșie.

O iubea bietul bătut, ca un nebun, nu mai putea trăi fără ea, pe unde era ea cu siguranță trebuia să fie și el de altfel nu e lucru de mirat: Puica era femece tânără, frumoasă, ba chiar prea frumoasă, ispititoare de să bage în păcate și pe un prea sfînt și curvios călugăr, avea niște ochi drăcoși cari spunea multe, multe de tot, ba chiar prea multe, și Titi înțelegea de minime ce spunea ochii aceia.

Dacă pe lângă acestea mai adăogă că d. Dorneanu nu aducea cât de puțin cu Adonis, că grăsimă-i de om, multumit de talul care-l duce, îi făcea de cele mai multe ori după masă să-și ia înfățișarea unui senator în plîmă scîntă, cred că veți da dreptate prietenului meu Titi, să suspine după frumusețea cîntă de odinioară.

Într'o zi călduroasă erau cu masa pe isprăvite

La desert, doamna le îngăduise să fumeze o țigară, ba chiar ea gorea să aprindă una.

Cu sprîncelele încruntate, clipind din ochi, foarte gravă își aprinse o țigară dela chibritul ce cu multă grabă îi oferise Titi.

Bine înțeles că trebuia să renunțe

de grabă la plăcerea asta, când fu-mul o înecă și înceu să tușească.

Doamna Dorneanu, pe care căldura, mai ales după masă, îl moleșea și îi aducea o poftă de somn nefînvinșă, se întinse în fotoliul de paie lăsându-se în voia somnului care în cepuse să-i cuprindă

Titi căuția somnul d-ului Dorneanu îi da nițică libertate de acțiune, se duse lângă Puica care se răzemasce de fereastră.

Doar gardul îi desprăcea de drumul care mărginea de partea cealaltă pătoreea deasă plină de umbră,

— Și nu te-ai plietisit încă? o întrebă Titi.

— Nu; mi se pare că îți pare rău că nu m'am plietisit.

Răutăcioasă cum crea, îi plăcea să-și rădă de dragostea ferbinte cu care bietul Titi o înconjură. Era plăcerea, singura plăcere ce-și poate îngădui o femece ce avea să rămîie cinstită, credincioasă omului cu care legea și morămitul unui penă o legase.

Titi vru să răspundă, dar un stăruit puternic se ridică din fundul odăii: cu cașul prețit în piept, gura căscată, deschiat la vestă, Dorneanu își făcea sista.

Titi nu mai putea de bucurie. Atunci d-na Dorneanu dînd din umeri îi zise:

— Ce om!... Haide nă ne plimbăm în pădure.

Parcă Titi dorea altceva.

Era o căldură înăbușitoare. Zidurile albe, răsfărgeau o lumină orbitoare.

Însă, sub ramurile dese ale arborilor, era răcoare, era umbră.

Tei și colca, câteva raze răzlele de soare aureau covorul de mușchi al pădurii, ciripitul păsărelelor, totul imbia la dragoale.

Nici când nu simțise Titi atîta poezie în sufletul lui, mai mai era să înceapă să facă versuri, sau e l puțin o declarație de dragoste în versuri.

După câțiva pași, Puica se opri:

— Să nu mergem prea departe.

Se simțea mai puțin în siguranță în singurătatea pădurii; dar Titi îi luă blînd mîna.

— Te rog să mai mergem puțin; e așa de plăcută țevărășia d-tale, suntem așa de departe de trimicurile vietii ce ducem!

Puica își trase repede mîna:

— Vezi că nu ești cuminț?

— Nu pot să fiu... Haide!

O luase iar de mîna și cu roșna cealaltă o apucase de mijloc. Puica se străduia să scape de înbrățșarea lui:

— Ești nebun dragul meu... lasă-mă.

Atunci privind-o în ochii îi spusese pătimaș:

— Știi foarte bine că sunt nebun... și ce nebun! Te rog nu fii rea, fii bună, fii draguță... nu mă nenoroci... uite îți cer certare și te rog în genunchi!...

Puica fu mișcată văzîndu-l în genunchiat înaintea ei în iarbă, și se aplecă spre el.

— Oh! te rog, murmură ea, dacă ne vede cineva!...

— Nu te vede nimeni scumpă mea... suntem singuri, numai noi și eu te iubesc atît de mult, atît de mult... vino pe iarbă... Puica mea dragă!...

Titi o duse în brațe ca pe un copil mic, îndătat de răsufarea ei atît de apropiată, sărutăniți buzele, gâtul, ochii, o năvală de sărutări ferbînți... O simțea slăbindu-i voluța din ce în ce, cedînd plăcerii de a păcătui și voluptății de a nu putea rezista.

Ea murmură numai:

— Oh! ce rău fac, ce rău fac!...

Titi vru să o așeze pe o ridicătură de pămînt, când deodată, se smuuci din brațele lui și se depărtă de el alba de spaimă, cu ochii măriți de groază:

— Oh!... uite-o... colo... și cu dege-

tul îi arăta spre-un cot de stâncă. Atunci Titi văzu încolăcită ca un S o viperă care dormea liniștită pe piatra cenușie.

— Dar nu-i ai mica draga mea, zise el apăsându-se, furios împotriva viperii care îi stricase afacerea, să ia o piatră.

Nu, nu... mai bine să piecăm... mie-e frică... Las-o în pace... parcă o simt cum mi se urcă pe sub fuste... miște, nu mai e vremea?...
Bietul Titi, prăpădit, încercă să o liniștească, să câștige timpul pierdut, din pricina afulisitei de viperă.

Dar Puica nu-i mai asculta: a-lerga ca și cum toate viperile după lume s'ar fi luat după ea.
Incitând încercă să o apuce iar de mijloc:
— Dragă Puică... fi cuminte... ce e asta?..
Atunci ea se întoarse spre el și încrunțată îi zise:
— Te poftesc să fii la locul d-tale. Cu cinci crezi că m-urdești?

Titi era prăpădit. Credea că visea-ză nu-i venea să-și creadă urechilor.
— Altă dată să nu-ți mai îngăducești ce ai făcut acum. Ai înțeles?... sau te spun lui bărbănt-meu.

Și baljocritoare îi spuse încet privind în ochi:
— Sunt femeie cinstită ai înțeles?..
Se întoarseră spre casă. Când acoperișul se zări printre zănoarele carii acum lui Titi nu i se mai păreau atât de practice ca înainte. Puica își încreta mersul. Surâse gândindu-se la ironia întâmplării care o trezise atât de brutal din beția ce începuse să-i amorțească simțurile.

Începu să-i fie milă de bietul Titi, care amărât nu-i mai spunea nimic o vorbă.
Și pe rând suiau treptele scării care duce spre sala de mâncare în care stăruia înșirăt înșipădul de Borncanu. Puica îi murmură la ureche:
Haife dragă prietene, nu mai fi așa supărat. Ce vrei?... vremea s'a schimbat: odinioară șarpele a pierdut femeia, astăzi el o scapă.
Bietul Titi!..

N. Măscu
București.

Vineri a fost, la Teatrul Național, premiera „Bunicul”, noua lucrare dramatică a d-lui A. de Herz. în beneficiul „Asociației generale a presăi române”.

Maestrul A. Castaldi a chemat în judecată o casă de gramofone din străinătate pentru că a reproduc, fără autorizația autorilor, înregistrările „La armé” și „Se n'ose ritaje”.

„Théâtre des arts” din Paris a jucat premiera piesei „Eugenie Grandet”, fărâșă de M. Armand. după celebrul roman al lui Honoré de Balzac.

Noua lucrare de teatru „Aze-Maria” a colaboratorului nostru d. V. Efimiu, reputează frumoase succese la Teatrul Modern.

Societatea corală „Ardina” din T. Severin și-a serbat Duminică trecută aniversarul al 17-lea de la înființarea sa printr-un concert care s'a deschis și s'a închis cu două imnuri patriotice ale maestrului A. Castaldi.

Celebra dansatoare Armène Ohannian reputează la Paris mari succese în „La nuit persane” prin cântăcele și fantasticele sale dansuri.

În ședința de Vineri, 6 Decembrie a. c., a Academiei Române, d. prof. A. D. Xenopol va face o comunicare asupra subiectului: „Domeniul marilor politici?”

Academia Română, care va începe la primăvară construirea noului său palat academic, a primit 1 milion 100.000 lei din fonduri de 3 milioane cu care Statul contribuie la construirea acestui palat.
Academia va avea 6 secțiuni și va putea cuprinde până la 3 milioane volume în bibliotecă ei.
Ea va avea și numeroase săli de lectură pentru intelectualii, academicienii, savanții și cercetătorii de manuscrise vechi.

Artistul N. Sorașanu, care a fost lăbuv în vremea din urmă sa rezabilită pe deplin.

În sala germană din Capitală va începe, la 4 Decembrie a. c., sesiunea de audizioni a quartetului „Lobkowitz Strachquartet”.

La bauchetul ziarului „Ardina”, colaboratorul nostru d. N. Tinc a ridicat un toast în vestea în sărbătorirea directorului nostru d. N. Dumitrescu-Cămpina.

Impreună primăie oameșeni a fost excelentă.

Admirabile cuplete franceze a cântat, la bauchet, cântărețul internațional Leonida Panăitescu.

Volumele „Schite-Filme” al d-lui V. Mestugean are un succes mărunat pe piața noastră literară. Variația subiectelor interesante și claritatea literară a stilului să făcut ca această carte să se desfacă neobișnuit de repede, așa că în curând va fi nevoie de o nouă ediție, pentru satisfacerea cititorilor celor cari doresc să citească „Schite-Filme”.

A apărut
SCHITE - FILME
de
V. MESTUGEAN
PREȚUL 1.60
La toate librăriile

Sacul cu glume

Beizadea Mitică (simpatice figură a trecutului recent), se dădese să viziteze peștera Dâmbovicioarei. Fiind foarte înalt, într-un moment de nelăgare de seamă, se lovi cu capul de o stalactită ce-i împedeca drumul. Săpărat, se întoarse spre țărâmul care făcea pe călcăia și zise:
— De ce nu m-ai dat de știre că m'aplec?

Munteanul, desghetat și șiret, îi răspunde:
— Val de mine, cum era să spun eu mâine tale: fă-te mititel!

Un autor comic reprezintă o piesă satirică intitulată: „Cele 20 sufărânte ale mele”.

După reprezentație un amic îl apostrofează:
— Am fost la teatru și am vădit suferințele pe care le-ai vădit în piesă: sunt numai 18. De ce ești șarlatan?

— De ce ești prost? îi răspunde autorul. N'ai vădit că, la finele piesii, mă însor? Și nu ți se pare că însurătoarea este o nenorocire care să scotească cât două?...
Stofo noui.

— Da, mătasunile acestea noi sunt prea frumoase. Dar au început să aprindă și mă tem să nu iasă la soare.

— O, nu, doamnă, să n'aveți grijă vă rog. Mătasea aceasta scade de două ani în vitrina magazinului și zău, că nu s'a mișcat din loc.
Se vorbea rău de medicină și de medici. Unul din asistenți protestă zicând:
— Nu aveți dreptate să vorbiți așa. Eu sunt dator să văd pe o femeie medic. Căzusem de pe o fereastră de la catul întâi și, dacă nu trecea p-acolo doctorul X să mă primească în spânare, aș fi mort acum.

Reflecțianța unui lăjar necăjit.

— Se tot laudă cu automobilele lor. După cum spun ei, catul n'ar trairi fi bun la mărșă. Dar ia să fi fost în Paris, în timpul asediului, să-i vedeam atunci cum și-ar fi umplut stomacul cu sutele lor de căi-vapori!

Berfillon, inventatorul sistemului antropometric și al clasificării strameilor lăstate de degete; intră la un birt și cere lista. Era mănjită de petele numeroase pe care le făcuse mâinile prin care trecuse.

— Dă-mi urme de degete, zise chelnerul care aștepta respectuos comanda.

— Dar, domnule, răspunde servitorul încurcat, n'avem astfel de lucruri.

— Dar atunci pentru ce le-ai pus pe listă?

— Pune vinul la răcorit! ordonă stăpânul servitoareii.
— Cum și unde? întrebă servitoarea uluită.
— Cole în găleată!
— Prea lăse, am înțeles...
Și ascultătoarea servitoare taarnă numai de cât vinul în găleată.

Doamnei abonaji cari cer schimbarea de adresă, sunt rugati cu insistenta sa binevoiasca a trimite administratiei, odata cu cererea d-lor si eticheta pe care este imprimata adresa cu care primeau ziarul pana atunci, spre a se putea da curs repede cererilor si a nu se intarzia cu trimiteria ziarului la noua adresa.

Este renuntat in lume

Extra-platul Ceas de aur duble american 18 carate, Anker-Remontoir de buzunar, marca „Sirena” premiat de mai multe ori si care se intoarce la 36 ore.
Numai ceasul acesta posedă renume elvețian. Nu se desobește de un ceas de aur de 100 lei. Pentru mers exact 5 ani garanție.

Una bucată lei 6.30, două bucați lei 11.80.
Mai oferă și ceasuri de buzunar Gloria de argint, cu lei 4.90. La fie-care ceas se da un elegant lanț gratis. Fără rizic; se schimbă dacă nu place, sau se înapoiază banii. Trimite ramburs

S. Kohane, Import Export
KRAKAU SEBASTIAN, No. 151
Numai Lei 7.75
Garantură admirabilă p. domni.
Pentru a convinge pe fiecare de importanța firmii noastre, expediem atât cât vom avea în depozit Ceasul nostru fantastic aur (pretul de vânz. până acum Lei 20) cu mecanism Anker-Fa, 15 rubine, execuție solidă, ext. a-plat, mergând exact, împreună cu un lanț american de aur duble, un lanț de aur dublu, un ac de cravată cu pietre admirabile și o pereche de butoni de manșete foarte frumoși și moderni. toate numai pentru Lei 7.75, trimiși faatle franco, sau prin ramburs, plus 80 bani port. Pentru mersul precis al ceasului se garantează în scris 3 ani.
Garantură pentru dame: 1 Ceas fantastic-aur, 1 lanț, 1 mel. 1 broșă și o pereche de cercei numai Lei 12. Casă româncăscă de Export, Segall Co., Wien VII, Neustiftgasse 137/6. Această firmă se recomandă călduros. 619

Viața artistică și literară

Marți seara s'a deschis, la teatrul Liric, sesiunea de reprezentații a Companiei de operă dină.

S'a cântat *Ernani* de Verdi, iar reprezentația a fost patronată de d. ministru Take Ionescu.

În ziua de 6 Decembrie a. c., se va îngropa, cu mare solemnitate, capul lui Mihaie Viteazul la monastirea Dealului.

Solemnitatea va fi prezidată de M. S. Regele. Cu acest prilec, marele cor al liceului militar din Târgoviște, compus din 100 elevi, va cânta imnul „Se n'ose ritaje” al maestrului Castaldi, după versurile colaboratorului nostru d. Leonida Iliescu și ale d-lui G. Georgescu-Teologu.

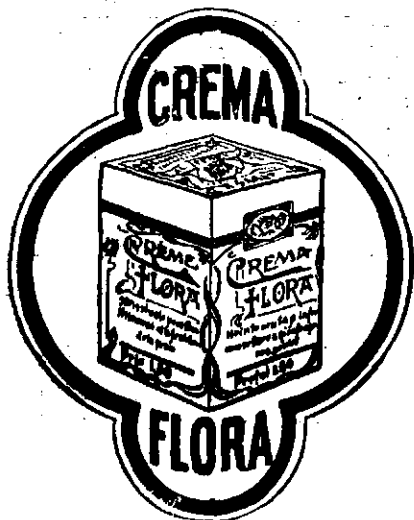
S'a acordat medalia „Bene Merenti cl. I” colaboratorului nostru d. Corneliu Moldovanu, pentru merite literare și d-lui Const. Grigoriu, pentru merite artistice.

„Artemis” este titlul unei mari reviste literare care va apăre, în ziua de 1 Iunie 1914, la Iași sub conducerea mai multor scriitori, oameni de știință și artiști.

Gazeta românească „Cuvânt Moldovenesc” din Basarabia a fost suspendată de autoritățile rusești pe motiv că a publicat una din camușurile poezii ale marelui nostru poet Vasile Alexandri.

Ultima noutate a sezonului!
Ceasornice-Brățare în diferite prețuri!
No. 14. Ceasornice-brățare cu saururi de piatră, execuție admirabilă, mers exact cu mecanismul rubine, cu a e de nicel sau de oel. Lei 7.90
Cu aceleași caprice, de futors la 8 zile .. 15.-
„ capace de siel .. 19.-
„ argint veritabil .. 19.40
„ de futors la 8 zile .. 17.90
Cu caprice de aur, 14 carate .. 21.-
No. 42. Ceasornice-brățare cu brățare elastice-Patent, mers exact cu 10 Rubine cu mecanism caprice și brățara de aur duble, garantat pe 15 ani .. 49.80
Cu caprice și brățara de argint .. 13.50
„ aur garantat .. 61.-
No. 43. Ceasornice-brățare RADIUM, cu saururi de piatră, caprice de nicel sau oel, cadranel și arătarul îmbrăcat în Radium veritabil, mecanism precis cu 15 Rubine .. 19.-
potrivit mai ales pentru voiajori și militari ..
Trimite franco, contra ramburs.
BOELZER & WOHLE, Fabrica de Ceasornice, Krakau No. 21 (Austria)

TUSEA cea mai rebelă
 bronșitele acute și cronice, tusea
 măgărească, vindecă sigur

*Pectosin
 Steanu*

Sticla lei 3.—La droguerii și farmaciilor

PURGEN
 PURGATIV IDEAL

cu renume universal
 de o eficacitate absolut sigură

Cutie cu 25 purgative lei 1.50

Observați ca fiecare pastilă să aibă inscripția:

Purgen Bayer
 singurul veritabil

ANEMIA (lipsa sângelui), clo-
 roza neurastenica,
 b.steria, slăbiciunea generală, vindecă

*Hemofer
 Steanu*

recomandat de prof. doctor Butellu, prof. dr.
 Leonte, prof. V. Negel, Iasi și alții, ca unul din
 cele mai puternice r constituante ale corpului slăbit.

STICLA LEI 4

DURERI REUMATICE
 Nevralgii, migrenă, dureri
 = de cap și de dinți =

vindecă sigur

**PASTILELE
 Nevralgine
 JURIST**

Un flacon lei 2.50, doză 50 buni.

La droguerii și farmaciilor

NB.— A se observa ambalajul original așa arătat.

Văpsea de păr Rapid

**Garantat absolut
 nevătămătoare**

Văpsește imediat părul căunat sau albit, în ne-
 gru, brun, castaniu sau blond într'un mod atât de
 perfect și natural în cât nu se cunoaște de loc
 că părul a fost tratat. Intrebuintare simplă și mai
 ușoară ca la orice altă vâpsea de păr.

PREȚUL LEI 2,50 la numai unire ce restitue
 costul.

**RENUMITELE
 BONBOANE
 ORIENTALE**
 parfumează admirabil gura

și dătrăg orice miros urât al gurii provenit din
 tutun, dintr' stricați sau stomac deranjat

Cutie 50 bucati

la droguerii și farmaciilor

Observați marca Semihuna cu stea, singure veritabile.